

Posudek dizertační práce Mgr. Dany Nývltové

Femme fatale české avantgardy. Marie Majerová z pohledu genderu.

Dizertační práce Dany Nývltové je členěna do několika základních oddílů, věnovaných vztahu Marie Majerové k otázce ženské emancipace. Tuto problematiku autorka sleduje na pozadí průzkumu dobových souvislostí. Všímá si zejména napětí v Majerové konkretizacích vize svobodné „nové“ ženy, ovlivněných jednak vlivem komunistické ideologie, jednak domácí tradicí ženského emancipačního hnutí. Tuto problematiku autorka zkoumá na základě analytických sond do Majerové publicistiky a zejména do jejího původního beletristického díla, především pak té jeho části, vznikající v době před první světovou válkou a v letech dvacátých a třicátých.

Lze konstatovat, že po dlouhých letech jde o podstatnou práci, která se k Majerové dílu navrácí. Dana Nývltová si je vědoma ideologických deformací, které zasáhly vlastní Majerové dílo i jeho interpretace zejména v období po druhé světové válce, na nichž se sama autorka podstatným způsobem podílela. Na druhé straně ale usiluje o obhájení teze, že těmito deformacemi se dílo nevyčerpalo; představuje podle autorčina názoru stále živý inspirační zdroj, který může i v dnešní době odpovídat na nově založené otázky po identitě člověka, společnosti a umění.

Dana Nývltová jednu z takovýchto otázek – jak bylo naznačeno výše – dílu položila. Jde o otázku genderově založeného zkoumání různorodých aspektů Majerové díla. Takto postavená otázka samozřejmě implikuje možné zpochybňující tázání – nenahlíží se celek předválečného Majerové díla opětně z ideologizujících perspektiv? Nežádá si toto dílo po letech pohledu, který by byl otevřen spíše hodnocení estetických relací než aplikaci nově formulovaných ideových formací? Ukazuje se však, že síla Majerové angažovaného stanoviska, angažovaného ve smyslu služby utopickým představám o uspořádání nové spravedlivější společnosti, o konstituci nového člověka a nových mezilidských vztahů, zřejmě z valné míry podmiňuje estetické působení jejích prací i v současnosti. Majerová nebyla rozhodně autorkou lhostejnou k otázkám své doby, tato angažovanost v jejím díle přetrvává a – otevřena kritickému zhodnocení – představuje dnes možná aktuálnější problematiku pro tázání literárního historika než snaha pokusit se formulovat aktualitu estetické hodnoty jejího díla bez ohledu na dobové ideové konstelace.

Klíčovou otázkou pro hodnocení práce Dany Nývltové proto zůstává míra usouvztažnění otázek spojených s aplikací zvoleného teoretického a ideového rámce a jeho

adekvátního uplatnění v esteticky svébytném prostoru uměleckého díla. Dalším podstatným svorníkem při hodnocení práce je uvážení metodologických průniků interdisciplinární povahy – zde tedy sociologie a literární historie.

Autorka svoji práci opřela o tři výrazné materiálové oblasti, které lze chápat jako pilíře světa prozaičky, publicistky a člověka Marie Majerové – o její korespondenci, publicistické texty a beletristické dílo. K těmto celkům přistupuje s metodologickou kázní, zohledňující vyváženost mezi teoretickou reflexí a interpretací původního publicistického a uměleckého díla. Zmíněné materiálové oblasti však autorka neuzavírá do oddělených rámců, naopak usiluje o jejich vzájemnou propojenost, čímž posiluje monografický charakter celé práce. V tomto okamžiku bych však spíše v rovině podotknutí předložil úvahu o způsobu práce s teoretickou literaturou. Nemohu se totiž zbavit dojmu, že pokud jde zejména o citace zahraničních teoretiček genderu, fungují tyto úryvky v textu mnohdy jako autorita z nejvyšších, o jejichž vývodech jako by se ani nemělo dále debatovat... Chápu tuto tendenci jako určité posílení argumentačního potenciálu a metodologických východisek autorky, nicméně podle mého názoru platí, že i teoretici z nejinspirativnějších by měly být provázeni stálou ostražitostí a kritickou distancí.

Dále bych rád vyzdvihl autorčinu znalost kontextu dobové „ženské“ literatury, diskusí a polemik, do nichž Majerová aktivně vstupovala a jejichž reflexe vytváří v práci velice cenné pozadí pro uvědomění si osobitosti tvůrčího i lidského vystoupení Marie Majerové.

A v neposlední řadě chci vyzdvihnout autorčinu snahu konfrontovat zvolená teoretická východiska a interpretaci původní literární práce Marie Majerové s důkladným průzkumem archivního fondu, zejména její korespondence a deníkových zápisů. Jejich vhodná aplikace do práce přinesla kýžený efekt – totiž zpřítomnění privátní tváře spisovatelky, reflektující nesamozřejmost života v absolutní svobodě, reflektující meze, které takovému pojetí klade společnost a jež implikují hypertrofii utopických představ. Snaha o jejich důslednou realizaci v posledku ústí do celé řady Majerovou více či méně přiznaných privátních tragédií, ústí do života v osamělosti, zároveň však vede k nutnosti permanentní intelektuální reflexe svého osudu. Ukázala na často naprosto klíčovou vázanost reálií autorčina života a jejich stylizovaného převzetí do kontextu díla, čili na jeden z klíčových pramenů umělecké přesvědčivosti Majerové vrcholných próz let desátých, dvacátých a třicátých. Právě vyústění teoreticko-metodologických pasáží, opřených o výzkum Majerové publicistiky, do analýzy narativních strategií jejích próz, hodnotím jako klíčový kompoziční prvek práce, který podle mého názoru velice funkčně snoubí základně sociologizující přístup s relevancí literárněhistorického postupu.

Závěrem proto nezbyvá než konstatovat: Práce Dany Nývltové analyzuje dílo Marie Majerové z dosud nevyzkoušených metodologických perspektiv. Svým postupem ovšem nečiní z Majerové díla jakýsi laboratorní materiál pro teoreticko-ideový experiment, ale ukazuje v důsledku na podstatné otázky, které si toto dílo kladlo, o něž se opřel étos i tragika Majerové osobnosti. Dizertační práci Dany Nývltové *Femme fatale české avantgardy. Marie Majerová z pohledu genderu* proto doporučuji k obhajobě.

Praha, květen 2009

Doc. PhDr. Jan Wiendl, Ph.D.